

KIRKKOLAIN NOJALLA SUOJELLUT JA LAUSUTTAVAT KOHTEET

Evankelis-luterilaisten seurakuntien hallinnassa olevat, kirkkolain nojalla suojeltavat ja lausuttavat kohteet jakautuvat seuraaviin ryhmiin:

1) Ennen vuotta 1917 rakennetut kirkolliset rakennukset

- suojeltuja suoraan, ilman minkäänlaista suojeluprosessia.
- ei synny suojelupäätöksiä tai vastaavia asiakirjoja

2) Vuonna 1917 tai sen jälkeen rakennetut kirkolliset rakennukset

- on mahdollista tehdä suojeluesitys kirkkohallitukselle
- em. tapauksissa prosessista syntyy asiakirjoja, ei kuitenkaan suojelumääräyksiä
- prosessi on joko vireillä, hylätty tai hyväksytty

3) Kirkolliset rakennukset, joiden käyttöön ottamisesta on kulunut 50 vuotta (nk. "50+ kohteet")

- eivät suojeltuja, mutta olennaista muuttamista koskevista suunnitelmista on lain mukaan pyydettävä Museoviraston lausunto
- lausuntopyynnön saavuttua on mahdollista arvioida myös suojeluesityksen tarvetta

Suojelua, sen purkua ja kohteen olennaista muuttamista koskeva päätösviranomainen (ts. seurakunnan päätöksen vahvistava viranomainen) on kirkkohallitus.

Kirkkoloilla suojeluun ei sisälly suojelumääräyksiä. Keskeistä korjaus- ja muutoshankkeita koskevissa vahvistusmenettelyissä ja lausunnoissa on muutoksen olennaisuus, jonka määrittely perustuu seurakunnan arvion lisäksi Museoviraston ja viime kädessä kirkkohallituksen kantaan.

TAUSTATIETOA

Kirkollisen rakennuksen määritelmä

Kirkkolain menettelyt kohdistuvat vain kirkollisiin rakennuksiin. Niitä ovat kirkot, kellotapulit ja siunaus- ja hautakappelit sekä hautausmaalla olevat niihin rinnastettavat rakennukset. Laissa on lisäksi säännös siitä, että kirkkopihan, sen ja hautausmaan aitaan ja porttiin ja myös sankarihautausmaahan sovelletaan mitä kirkollisista rakennuksista säädetään.

Kirkollisen rakennuksen määritelmä nojaa rakentamisen ja vihkimisen prosesseihin. Vuoden 1869 kirkkolaista lähtien kirkon rakentaminen on lain mukaan edellyttänyt hallinnollista päätöstä. Kirkkona tunnettu ja käytetty rakennus ei siis ole kirkkolain mukainen kirkollinen

rakennus, jollei sitä ole noiden säännösten mukaan rakennettu. Vihkiminen ei yksinään tuo rakennukselle kirkon statusta.

Edellä oleva tulkinta perustuu Korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen (KHO T 2186/1997), joka koski seurakuntatalossa sijaitsevaa kirkkosalia. Päätöksessä lähdettiin siitä, että kun seurakuntataloa rakennettaessa ei menetelty rakentamisen aikana voimassa olleiden kirkon rakentamista koskeneiden säännösten edellyttämällä tavalla, ei seurakuntatalon kirkoksi vihitty seurakuntasalia ole pidettävä kirkkona yksinomaan sillä perusteella, että piispa on suorittanut seurakuntasalin vihkimisen.

Rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyvät keskeiset velvoitteet ja menettelyt kirkkolaissa

Kirkollisen rakennuksen olennaista muuttamista koskeva seurakunnan päätös on alistettava kirkkohallituksen vahvistettavaksi.

Seurakunnan on pyydettävä Museoviraston lausunto suojeltujen lisäksi myös vähintään 50 vuotta sitten käyttöön otettujen kirkollisten rakennusten olennaisesta muuttamisesta, purkamisesta tai käyttötarkoituksen muuttamisesta. Kyseessä on kuitenkin vain lausuntomenettely, ei kirkkolain mukainen suojelu.

Keskeinen ero em. vuosirajoihin perustuvassa statusluokituksessa on, että suojeltuihin kirkollisiin rakennuksiin kohdistuvat lausuntojen lisäksi seuraavat menettelyt: Museovirasto voi kirkkolain 14. luvun 5a §:n nojalla antaa ohjeita suojeltua rakennusta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta sekä lain 24. luvun 8 b §:n nojalla hakea valittamalla muutosta seurakunnan päätökseen (olennainen muuttaminen, purkaminen ja käyttötarkoituksen muuttaminen) sekä suojelua koskevaan kirkkohallituksen päätökseen.

On hyvä muistaa, että kirkkolain säännösten piirissä olevat kohteet voivat samaan aikaan olla myös maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia suojelukohteita. Kirkkoihin ja niiden ympäristöihin voi liittyä myös muinaismuistolain mukainen rauhoitus (esim. kirkkojen lattian alla olevat haudat, kirkon rakentamiseen ja korjaamiseen sekä kirkkomaahan liittyvien rakennusten ja rakenteiden kuten vanhojen kiviaitojen, porttihuoneiden, tapulien, luuhuoneiden, hautakappalien jne. jäännökset).

Lakimuutos

Kirkkolain (1993/1054) rakennussuojelusäännöksiä koskeva muutos tuli voimaan vuoden 2014 alusta (2013/895). Suojeltuja ovat edelleen ennen 1917 rakennetut kirkolliset rakennukset ja sitä nuoremista vain erillispäätöksellä suojellut. Lausuntomenettelyn piiriin kuuluvat lakimuutoksesta lähtien myös vähintään 50 vuotta sitten käyttöön otetut kirkolliset rakennukset. Opetus- ja kulttuuriministeriön rooli vahvistavana viranomaisena poistui muutoksen yhteydessä.

Ajantasainen lainsäädäntö Finlex-säädöstietopankissa, osoitteessa

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>